

## POSTANOWIENIE

Dnia 27 września 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Hajn

SSN Piotr Prusinowski

w sprawie z odwołania A. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...]

o ustalenie właściwego ustawodawstwa,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 27 września 2016 r.,

zażalenia organu rentowego na wyrok Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 20 stycznia 2016 r., sygn. akt III AUa .../15,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi  
Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania i orzeczenia o  
kosztach postępowania zażaleniowego.**

## UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 6 sierpnia 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych stwierdził, że do ubezpieczonego A. B. od 1 czerwca 2013 r. ma zastosowanie ustawodawstwo polskie.

W odwołaniu od decyzji ubezpieczony domagał się jej zmiany przez stwierdzenie, że od 1 lutego 2013 r. podlega ustawodawstwu słowackiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych, względnie uchylenia zaskarżonej decyzji w całości i przekazania sprawy organowi rentowemu do ponownego rozpoznania.

Wyrokiem z dnia 25 listopada 2014 r. Sąd Okręgowy w G. oddalił odwołanie ubezpieczonego od powyższej decyzji.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że ubezpieczony A. B. od 1 maja 2011 r. prowadzi działalność gospodarczą w Polsce. W dniu 1 czerwca 2012 r. zawarł umowę o pracę z firmą G. s.r.o. w Ć. Miejscem pracy miała być Republika Słowacka. W dniu 19 lipca 2012 r. organ rentowy ustalił jako właściwe ustawodawstwo słowackie od 1 czerwca 2012 r. W dniu 27 sierpnia 2012 r. właściwa instytucja słowacka wydała zaświadczenie A1 potwierdzające zastosowanie ustawodawstwa słowackiego w okresie od 1 czerwca 2012 r. do 31 maja 2013 r. W toku przeprowadzonego postępowania z właściwą instytucją w Słowacji organ rentowy ustalił, że firma G. s.r.o. jest tzw. firmą skrzynkową, w której nie dochodzi do realnego wykonywania pracy przez pracowników i w tej sytuacji praca na terenie Słowacji nie może być brana pod uwagę dla celów określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa. Instytucja ta poinformowała, że nie będzie anulowała wcześniej wydanych zaświadczeń A1. W oparciu o powyższe informacje przekazane przez stronę słowacką, pismem z dnia 24 stycznia 2014 r., organ rentowy ustalił odwołującemu się jako właściwe ustawodawstwo polskie w okresie od 1 czerwca 2013 r., tj. od następnego dnia, do którego obowiązywało zaświadczenie A1. Informację o ustaleniu polskiego ustawodawstwa organ rentowy przesłał w dniu 24 stycznia 2014 r. do właściwej instytucji słowackiej, która nie wniosła zastrzeżeń do powyższego ustalenia.

W ocenie Sądu Okręgowego, prawidłowo zostało ustalone jako właściwe ustawodawstwo polskie, ponieważ art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. EU L 200 z dnia 7 czerwca 2004, s. 1; dalej: rozporządzenie podstawowe) nie mógł mieć zastosowania w sytuacji, gdy w niniejszej sprawie nie miało miejsca faktyczne wykonywanie pracy najemnej na terenie Republiki Słowackiej. Organ rentowy prawidłowo zastosował procedury przewidziane w przepisach art. 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004

w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. EU L 284 z 30 października 2009, s. 1; dalej: rozporządzenie wykonawcze).

Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z dnia 20 stycznia 2016 r. uchylił powyższy wyrok oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...].

W uzasadnieniu wskazano, że przeprowadzenie oceny stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w Słowacji przez instytucję państwa, w którym znajduje się miejsce zamieszkania osoby zainteresowanej, jak też i sąd polski, jest kwestionowane w orzecznictwie sądowym. Istnienie tytułu ubezpieczenia społecznego za granicą wyklucza dokonywanie ustaleń przeciwko dowodowi ubezpieczenia społecznego w innym państwie, a nadto określenie ustawodawstwa właściwego wskazującego na instytucję miejsca świadczenia pracy najemnej wyłącza ocenę przez instytucję miejsca zamieszkania, czy stosunek prawny będący podstawą objęcia ubezpieczeniem społecznym w kraju świadczenia pracy jest ważny według prawa miejsca zamieszkania ubezpieczonego.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy niezasadnie przyjął, że organ rentowy wyczerpał procedurę określoną w art. 16 rozporządzenia wykonawczego. Pismem z 24 stycznia 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych zawiadomił słowacką instytucję ubezpieczeniową w trybie art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego, a także pismem skierowanym do ubezpieczonego, datowanym na 24 stycznia 2014 r., stwierdził, że z przeprowadzonego postępowania z właściwą instytucją ubezpieczeniową w Słowacji wynika, że w firmie G. nie dochodzi do realnego wykonywania pracy. Zatem organ rentowy stwierdził, że w odniesieniu do ubezpieczonego brak jest podstaw do ustalenia ustawodawstwa słowackiego jako właściwego w okresie od 1 czerwca 2013 r., tj. od następnego dnia, do którego obowiązywało zaświadczenie A1, na podstawie art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego. W ocenie Sądu Apelacyjnego, pisma z dnia 24 stycznia 2014 r. nie można zakwalifikować jako decyzji wydanej w trybie art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego, co sprawia, że termin dwumiesięczny, o którym mowa w tym przepisie, nie rozpoczął biegu i ustalenie ustawodawstwa właściwego przez organ rentowy nie może stać się ostateczne. Jest to skutek zaniechań wskazanych wyżej, zważywszy, że pierwszorzędne znaczenie ma ustalenie, czy osoba składająca

wniosek o ustalenie właściwego ustawodawstwa dla zabezpieczenia społecznego jest ubezpieczona na terenie państwa świadczenia pracy.

Z analizy akt organu rentowego nie wynika, aby instytucja miejsca zamieszkania wnioskodawcy, zwracała się do słowackiej instytucji ubezpieczeniowej o podanie, czy przedmiotowa umowa o pracę stanowi tytuł ubezpieczenia społecznego w świetle słowackiego prawa. Brak zbadania, czy wnioskodawcy przysługuje status ubezpieczonego na gruncie przepisów państwa członkowskiego, na terenie którego praca najemna była wykonywana, przemawia za uznaniem przez organ rentowy braku podstaw do zastosowania art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, zaskarżona decyzja wskazująca na polskie ustawodawstwo wydana została przedwcześnie i wbrew stanowisku Sądu pierwszej instancji, bez przeprowadzenia wymaganej procedury.

Powyższe okoliczności, w połączeniu ze stanowiskiem prezentowanym w orzecznictwie Sądu Najwyższego, odnośnie do niedopuszczalności oceny stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim przez instytucję miejsca zamieszkania osoby zainteresowanej oraz przez sąd krajowy, przemawiały za koniecznością uchylecia nie tylko zaskarżonego wyroku, lecz także decyzji organu rentowego celem rozpoznania sprawy we właściwym trybie.

Organ rentowy zaskarżył ten wyrok w całości, zarzucając naruszenie art. 16 rozporządzenia wykonawczego w związku z art. 13 rozporządzenia podstawowego, przez błędne przyjęcie, że w powyższej sprawie zaistniały podstawy do zastosowania art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego oraz do tymczasowego ustalenia dla ubezpieczonego właściwego ustawodawstwa w trybie art. 16 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego, a także naruszenie art. 386 § 4 i art. 477<sup>14a</sup> k.p.c., przez brak orzeczenia co do istoty sprawy w sytuacji, gdy zebrany materiał dowodowy pozwalał na ustalenie stanu faktycznego sprawy i nie wymagał przeprowadzenia postępowania dowodowego ani też w sprawie nie doszło do nieważności postępowania.

W uzasadnieniu podniesiono, że kluczową przesłanką dla zastosowania przepisu prawa materialnego - art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego jest

fakt normalnego wykonywania pracy najemnej i jednoczesnego normalnego wykonywania pracy na własny rachunek w różnych państwach członkowskich, co uzasadnia zastosowanie art. 16 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego. Wobec powyższego, to na odwołującym się ciążył obowiązek wykazania faktycznego świadczenia pracy na rzecz słowackiego pracodawcy, z którym zawarł formalne umowy, bowiem tylko wykazanie tej przesłanki, jako elementu transgranicznego, pozwoliłoby odwołującemu się na powoływanie się na przepis unijnego prawa. Tymczasem odwołujący w toku postępowania nie tylko nie przedłożył żadnych dowodów na realne świadczenie pracy, ale również odmówił składania zeznań w tym zakresie.

Odwołujący się przedstawił co prawda informację, że rozpoczął wykonywanie pracy najemnej na terenie Słowacji i załączył umowę o pracę oraz zgłoszenie do słowackich ubezpieczeń społecznych. Jednak dokumenty te potwierdzały jedynie formalne zawarcie umowy o pracę, a nie jej faktyczne wykonywanie. Tymczasem organ rentowy otrzymał wyjaśnienia słowackiej instytucji ubezpieczeniowej, która poinformowała, że firma zatrudniająca odwołującego się nie prowadziła działalności gospodarczej na terenie Słowacji. Odwołujący się, wyrejestrowując się z polskiego systemu ubezpieczeń społecznych, nie załączył dokumentu A1 wydawanego zgodnie z art. 19 rozporządzenia wykonawczego. Dokument ten jest wydawany przez instytucję ubezpieczeniową państwa, w którym praca miała być świadczona, po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego. Przedstawienie w niniejszej sprawie wskazanego dokumentu, w myśl przywołanego przepisu unijnego wykonawczego, w istocie przesądziłoby kwestię istnienia elementu transgranicznego i tym samym uzasadniałoby stosowanie materialnego prawa unijnego. Natomiast brak tego dokumentu spowodował, że do czasu wiarygodnego wykazania przez odwołującego się istnienia przesłanki faktycznego wykonywania normalnej pracy na rzecz pracodawcy słowackiego do sytuacji odwołującego mogły mieć zastosowanie wyłącznie przepisy prawa krajowego.

Jednocześnie, w ocenie skarżącego, rozstrzygnięcie uchylające wyrok Sądu pierwszej instancji, jak i powołana motywacja ewidentnie naruszają samą konstrukcję postępowania apelacyjnego i funkcję apelacji. Jednolicie w doktrynie i orzecznictwie przyjmuje się bowiem, że postępowanie prowadzone przez sąd

drugiej instancji, pozostając postępowaniem odwoławczym i kontrolnym, zachowuje charakter postępowania rozpoznawczego. Jak stanowi art. 386 § 4 k.p.c., poza wypadkami określonymi w § 2 i 3, sąd drugiej instancji może uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania tylko w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Z kolei art. 477<sup>14a</sup> k.p.c. stanowi, że Sąd drugiej instancji, uchylając wyrok i poprzedzając go decyzję organu rentowego może sprawę przekazać do ponownego rozpoznania bezpośrednio organowi rentowemu, przy czym, jak wskazuje się w orzecznictwie, art. 477<sup>14a</sup> k.p.c. nie ma bytu samodzielnego, gdyż jego zastosowanie wymaga zaistnienia stanu określonego hipotezą art. 386 § 4 k.p.c.

W odpowiedzi na zażalenie wniesiono o jego oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na wstępie należy wskazać, że wyrok sądu odwoławczego uchylający wyrok sądu pierwszej instancji i poprzedzając go decyzję organu rentowego z przekazaniem sprawy do rozpoznania bezpośrednio organowi rentowemu jest zaskarżalny zażaleniem w trybie art. 394<sup>1</sup> § 1<sup>1</sup> k.p.c. W utrwalonym orzecznictwie przyjmuje się również, że art. 477<sup>14a</sup> k.p.c. nie ma samodzielnego bytu i jego zastosowanie wymaga w pierwszej kolejności spełnienia warunków z art. 386 § 2 lub § 4 k.p.c., czyli zaistnienia przesłanek uzasadniających uwzględnienie apelacji przez uchylenie wyroku sądu pierwszej instancji (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 17 października 2011 r., I UZ 33/11, OSNP 2012 nr 21-22, poz. 274; z 30 października 2012 r., II UZ 50/12, OSNP 2013 nr 23-24, poz. 289; z 19 listopada 2013 r., I UZ 40/13, LEX nr 1555391; z 27 listopada 2014 r., III UZ 12/14, LEX nr 1628950). W konsekwencji, przy rozpoznaniu zażalenia, o którym mowa w art. 394<sup>1</sup> § 1<sup>1</sup> k.p.c., Sąd Najwyższy bada wyłącznie prawidłowość zastosowania art. 386 § 2 lub 4 k.p.c. i nie rozpoznaje żadnych innych zarzutów (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 25 października 2012 r., I CZ 143/12, LEX nr 1265545; z dnia 25 października 2012 r., I CZ 144/12, LEX nr 1265546; z dnia 21 maja 2015 r., IV CZ 10/15, LEX nr 1730602; z dnia 20 maja 2015 r., I CZ

44/15, LEX nr 1747843; z dnia 29 kwietnia 2015 r., IV CZ 3/15, LEX nr 1678970). W szczególności ocena Sądu Najwyższego nie dotyczy prawidłowości zastosowania przepisów prawa materialnego. Dlatego też kontroli wynikającej z art. 394<sup>1</sup> § 1<sup>1</sup> k.p.c. podlega wyłącznie to, czy w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji nie rozpoznano istoty sprawy albo czy wydanie wyroku kończącego spór wymagałoby przeprowadzenia przez sąd odwoławczy postępowania dowodowego w całości (art. 386 § 4 k.p.c.), względnie czy nie doszło w tym postępowaniu do nieważności postępowania (art. 386 § 2 k.p.c.).

Choć Sąd drugiej instancji nie wysłowił wprost, że podstawą wydania wyroku kasatoryjnego było nierozpoznanie istoty sprawy przez organ rentowy, lecz wskazuje na to stwierdzenie o konieczności uchylenia wyroku Sądu pierwszej instancji i poprzedzającego go decyzji „celem rozpoznania sprawy we właściwym trybie”, tzn. po przeprowadzeniu wymaganej procedury współdziałania z instytucją właściwą miejsca świadczenia pracy najemnej (art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego). Rzeczywiście bowiem istotą niniejszej sprawy jest ustalenie ustawodawstwa właściwego w trybie przepisów art. 16 rozporządzenia wykonawczego.

Trafny jest pogląd Sądu Apelacyjnego, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych, jak i sąd ubezpieczeń społecznych jest pozbawiony kompetencji do samodzielnej oceny stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim wobec osoby wnoszącej o ustalenie właściwego ustawodawstwa. Co prawda, instytucja miejsca zamieszkania osoby ubiegającej się o ustalenie ubezpieczenia społecznego w innym państwie może powziąć wątpliwości co do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa, lecz trzeba podkreślić, że może chodzić jedynie o wątpliwości co do określenia ustawodawstwa mającego zastosowanie do zainteresowanego, z uwzględnieniem art. 13 rozporządzenia podstawowego i odpowiednich przepisów art. 14 rozporządzenia wykonawczego, czyli niepewności co do tego, czy osoba wnosząca o ustalenie prawa właściwego jest objęta systemem zabezpieczenia społecznego w więcej niż jednym państwie członkowskim. Wątpliwości tych instytucja miejsca zamieszkania wnioskodawcy nie może sama rozstrzygać, lecz musi dostosować się do trybu rozwiązywania sporów co do ustalenia ustawodawstwa właściwego wskazanego w

szczegółności o art. 6, 15 oraz 16 rozporządzenia wykonawczego, które nakazują zwrócenie się - w przypadku istnienia wątpliwości bądź rozbieżności - do instytucji innego państwa członkowskiego. Instytucje niezwłocznie dostarczają lub wymieniają między sobą wszystkie dane niezbędne dla ustanowienia i określenia praw i obowiązków osób, do których ma zastosowanie rozporządzenie podstawowe. Przekazywanie tych danych odbywa się bezpośrednio pomiędzy samymi instytucjami lub za pośrednictwem instytucji łącznikowych. Zastosowanie ma również decyzja Nr A1 Komisji Administracyjnej w sprawie ustanowienia procedury dialogu i koncyliacji w zakresie ważności dokumentów, określenia ustawodawstwa właściwego oraz udzielania świadczeń na mocy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 (Dz.U. UE C 106 z 24 kwietnia 2010 r.) (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12, OSNP 2014 nr 3, poz. 47 i z dnia 11 września 2014 r., II UK 587/13, LEX nr 1545145).

W konkluzji, wydanie decyzji o ustaleniu ustawodawstwa właściwego musi poprzedzać wymagana przez art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego procedura, a jej brak (niemożliwy do „naprawienia” w postępowaniu sądowym) oznacza, że organ rentowy, nie uzyskując stanowiska instytucji właściwej państwa świadczenia pracy najemnej, dokonał samodzielnej oceny stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim wobec osoby wnoszącej o ustalenie właściwego ustawodawstwa. Tego rodzaju rozstrzygnięcie nie tylko leży poza kompetencją organu rentowego, ale także nie stanowi decyzji co do istoty sprawy, którą wywołał wniosek o ustalenie ustawodawstwa mającego zastosowanie do zainteresowanego, obligujący do wspólnego porozumienia z instytucją właściwą państwa wykonywania pracy.

Ocena, czy wyczerpana została wymagana przez art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego procedura współdziałania, wymaga w pierwszej kolejności jednoznacznych ustaleń faktycznych co do treści pism wymienianych pomiędzy właściwymi instytucjami, czego zabrakło w niniejszej sprawie. Sąd Apelacyjny stwierdził, że okoliczności faktyczne niniejszej sprawy „zostały prawidłowo wskazane przez Sąd Okręgowy”, czego nie można odczytać inaczej niż akceptację ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd pierwszej instancji. Z nich

zaś wynika treść pisma instytucji słowackiej, a mianowicie, że firma G. s.r.o. jest tzw. firmą skrzynkową, w której nie dochodzi do realnego wykonywania pracy przez pracowników i w tej sytuacji praca na terenie Słowacji nie może być brana pod uwagę dla celów określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa. Natomiast Sąd Apelacyjny za podstawę oceny prawnej przyjął pismo S. Centrali w Bratysławie z dnia 25 lipca 2013 r., którego przywołana treść nie pokrywa się z treścią ustaloną przez Sąd pierwszej instancji, a przede wszystkim nie pada w niej stwierdzenie, że „praca na terenie Słowacji nie może być brana pod uwagę dla celów określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa”. Nie wiadomo zatem, czy istniało jedno pismo, ale jego ocena prawna okazała się odmienna, czy też ocena prawna obu Sądów odnosi się do różnych pism. W tym kontekście niejasna jest podstawa faktyczna zaskarżonego orzeczenia, w której brak categorycznych ustaleń pozwalających na ocenę, czy spełniony został obowiązek nawiązania kontaktów przez instytucje lub władze dwóch lub więcej państw członkowskich i czy doszło do wspólnego porozumienia. W konsekwencji, zaskarżone orzeczenie nie poddaje się kontroli, bowiem nie jest możliwa ocena trafności stanowiska o nierozpoznaniu przez organ rentowy istoty sprawy.

Podkreślić należy, że wyznaczone zakresem art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego obowiązki instytucji właściwej miejsca świadczenia pracy sprowadzają się do udzielenia (także z własnej inicjatywy) stosownych wyjaśnień i przedstawienia swojego stanowiska (opinii) odnośnie do ustawodawstwa właściwego i ani przepisy rozporządzenia wykonawczego, ani decyzja Nr A1 Komisji Administracyjnej nie stawiają w tym zakresie żadnych wymagań formalnych, w szczególności nie wymaga się wydania przez instytucję właściwą miejsca wykonywania pracy najemnej formalnej decyzji w indywidualnej sprawie. Opinia ta może zatem przybrać postać pisma (informacji), stąd dla oceny, czy przedstawione w nim stanowisko ma zastosowanie do indywidualnej sytuacji zainteresowanego występującego z wnioskiem o ustalenie ustawodawstwa, ważna jest jego treść. Jeśli w informacji podaje się np., że pracodawca wskazany w umowie o pracę „jest tzw. firmą skrzynkową, w której nie dochodzi do realnego wykonywania pracy przez pracowników i w tej sytuacji praca na terenie Słowacji nie może być brana pod uwagę dla celów określenia mającego zastosowanie

ustawodawstwa”, to jest to równoznaczne z wyrażeniem stanowiska odnośnie do braku tytułu do podlegania ubezpieczeniu społecznemu w Słowacji wszystkich pracowników zgłoszonych do ubezpieczenia przez tego pracodawcę, a w konsekwencji stanowiska o braku konkurencji tytułów ubezpieczenia w rozumieniu art. 11 ust. 1 rozporządzenia podstawowego. W takiej sytuacji Zakład Ubezpieczeń Społecznych, wydając decyzję o ustaleniu ustawodawstwa polskiego, nie dokonuje nieuprawnionej, „samodzielnej” oceny stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia zainteresowanego w Słowacji, ale jedynie uwzględnia stanowisko strony słowackiej.

Jeśli zaś chodzi „wspólne porozumienie”, o którym mowa w art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego, to ustawodawca unijny również i jemu nie nadał jemu jakiegś instytucjonalnej formy. Zatem „wspólne porozumienie” może polegać na poinformowaniu przez instytucję właściwą miejsca świadczenia pracy najemnej o swoim stanowisku odnośnie do nieistnienia ważnego tytułu do ubezpieczenia społecznego na terytorium jej państwa; wydaniu przez instytucję właściwą miejsca zamieszkania decyzji w indywidualnej sprawie (o charakterze tymczasowym - w trybie art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego) o stosowaniu ustawodawstwa krajowego i zaakceptowaniu tej decyzji przez instytucję właściwą miejsca świadczenia pracy (niewniesieniu zastrzeżeń - art. 16 ust. 3 *in fine* rozporządzenia wykonawczego) (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 19 maja 2016 r., III AUa 1489/15, LEX nr 2057039).

Dodać też należy, że w sytuacji, gdy obie instytucje właściwe dojdą do wspólnego porozumienia, to ono ma decydujące znaczenie dla ustalenia ustawodawstwa właściwego, gdyż przepisy art. 13 ust. 2 i 3 rozporządzenia podstawowego mają na celu wyeliminowanie podwójnego (lub wielokrotnego) ubezpieczenia w różnych państwach członkowskich albo zapobieżenie sytuacji, w której dana osoba nie będzie podlegała żadnemu ustawodawstwu, a nie ustalenie ubezpieczenia korzystnego dla zainteresowanego (ze względu na wysokość składek). Zatem z punktu widzenia ustalenia ustawodawstwa w trybie art. 16 rozporządzenia wykonawczego istotne jest, aby w jego wyniku zainteresowany został objęty ubezpieczeniem tylko w jednym państwie członkowskim. Wprawdzie odbywa się to z uwzględnieniem przepisów rozporządzenia podstawowego

zawierającego normy kolizyjne, ale nie oznacza to, że zainteresowany może w oparciu o nie kwestionować przed organem jednego państwa członkowskiego (miejsca zamieszkania) wspólne porozumienie, a właściwie weryfikować stanowisko zajęte przez drugie państwo członkowskie (miejsca wykonywania pracy najemnej) o nieistnieniu w tym państwie ważnego tytułu ubezpieczenia, żądając ustalenia wybranego przez siebie ustawodawstwa. Temu bowiem służy inna instytucja koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, a mianowicie ustanowione w art. 19 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego uprawnienie zainteresowanego do wystąpienia do instytucji danego państwa członkowskiego z wnioskiem o wydanie poświadczenia na formularzu A1, a wówczas ocena takiego żądania należy do organów i instytucji właściwych tego państwa członkowskiego.

Poświadczenie ustawodawstwa (dokument) na formularzu A1 jest ogólnoeuropejskim dokumentem służącym do potwierdzenia podlegania ubezpieczeniom społecznym na terenie innych krajów członkowskich Unii Europejskiej niż kraj, którego dana osoba jest obywatelem i gdzie ma stałe miejsce zamieszkania. Potwierdza to orzecznictwo Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w Luksemburgu (obecnie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej), odnoszące się do badania treści formularza E-101, który został obecnie zastąpiony przez formularz A1, zachowujące aktualność również na gruncie obecnie obowiązującego rozporządzenia wykonawczego, które zastąpiło rozporządzenie Rady EWG Nr 574/72 z dnia 21 marca 1972 r. w sprawie wykonywania rozporządzenia 1408/71 (Dz. Urz. WE L 74 z 27 marca 1972 r.). W wyroku z dnia 26 stycznia 2006 r., w sprawie *Rijksdienst voor Sociale Zekerheid przeciwko Herbosch Kiere NV*, C-2/05 (LEX nr 226253) Trybunał podkreślił, że o ile formularz E-101 nie został cofnięty albo uznany za nieważny, właściwa instytucja państwa członkowskiego, do którego pracownicy zostali delegowani, winna uwzględniać fakt, że pracownicy ci podlegają ustawodawstwu z zakresu zabezpieczenia społecznego państwa, w którym zatrudniające ich przedsiębiorstwo prowadzi działalność gospodarczą, a w konsekwencji instytucja ta nie może podporządkowywać tych pracowników swemu systemowi zabezpieczenia społecznego. Niemniej jednak do właściwej instytucji państwa członkowskiego, która wydała formularz, należy ponowne rozważenie

zasadności jego wydania i ewentualnie cofnięcie zaświadczenia, jeżeli właściwa instytucja państwa członkowskiego, do którego delegowano pracowników, wyraża wątpliwości co do prawidłowości faktów będących podstawą wydania zaświadczenia, a tym samym w szczególności figurujących tam danych, ponieważ nie odpowiadają one wymogom art. 14 ust. 1 lit. a rozporządzenia nr 1408/71. W takich okolicznościach, gdyby danym instytucjom nie udało się osiągnąć porozumienia, w szczególności w zakresie oceny określonego stanu faktycznego, a w konsekwencji co do tego czy art. 14 ust. 1 lit. a) rozporządzenia 1408/71 znajduje do niego zastosowanie, mogą zwrócić się w tej sprawie do komisji administracyjnej (podobnie w wyroku z dnia 10 lutego 2000 r. w sprawie C-202/97 FTS, Dz.U.EU.C 75 z 2000 r.).

Legitymowanie się zatem poświadczeniem na formularzu A1 o podleganiu ubezpieczeniu społecznemu w państwie członkowskim miejsca wykonywania pracy najemnej nie może być ignorowane przy ustaleniu ustawodawstwa mającego zastosowanie do zainteresowanego w trybie art. 16 rozporządzenia wykonawczego (zob. art. 5 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego) i dopiero jego wycofanie lub uznanie za nieważne, po ponownym rozpatrzeniu podstaw jego wydania, umożliwia ustalenie ustawodawstwa państwa członkowskiego miejsca zamieszkania. Jeśli zaś chodzi o dokument w postaci poświadczenia rejestracji systemie ubezpieczenia społecznego innego państwa członkowskiego, to jest on tylko dowodem zgłoszenia do ubezpieczenia, które samo w sobie nie przesądza o istnieniu ważnego tytułu do objęcia ubezpieczeniem.

Biorąc to pod uwagę, Sąd Najwyższy uznał, że przesłanka, na podstawie której Sąd drugiej instancji wydał wyrok kasacyjny nie została należycie zbadana i oceniona.

Należy też dodać, że postępowanie przed Sądem pierwszej instancji nie było dotknięte nieważnością postępowania (taki zarzut podnosił ubezpieczony w apelacji).

Stosownie do treści art. 477<sup>11</sup> § 1 k.p.c., stronami postępowania sądowego w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych są: ubezpieczony, inna osoba, której praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja, organ rentowy oraz zainteresowany. W myśl art. 477<sup>11</sup> § 2 zdanie pierwsze k.p.c., zainteresowanym w

rozumieniu przedmiotowej ustawy jest ten, czyje prawa lub obowiązki zależą od rozstrzygnięcia sprawy. Zgodnie z zasadą terytorialności, chodzi w tym przepisie o prawa i obowiązki wynikające z polskiego systemu ubezpieczeń społecznych, stąd nie ma on zastosowania do praw i obowiązków wynikających z porządków prawnych innych krajów członkowskich Unii, o których rozstrzygają odpowiednie organy tych krajów wedle obowiązującego w nich prawa. Pracodawca słowacki nie miał zatem przymiotu zainteresowanego w niniejszej sprawie.

Mając na uwadze powyższe Sąd Najwyższy na podstawie art. 398<sup>15</sup> § 1 k.p.c. w związku art. 394<sup>1</sup> § 3 k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach postępowania zażaleniowego rozstrzygnięto po myśli art. 108 § 2 k.p.c. w związku art. 397 § 2 k.p.c. z art. 398<sup>21</sup> k.p.c.